

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของวิทยาลัยครู
2. เพื่อประเมินสมรรถภาพด้านความรู้ ด้านคุณลักษณะ และด้านเทคนิควิธี ของนักศึกษาวิทยาลัยครู ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. เสนอแนะแนวทางในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ได้แก่

1.1 กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2532 ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารการประเมินผลนักศึกษา ซึ่งเป็นใบคะแนน/เกรดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 จำนวน 272 คน และเอกสารการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 1148 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจคุณลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2532 ได้แก่

1.2.1 อาจารย์นิเทศก์ ที่ทำการนิเทศนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2532 จำนวน 140 คน

1.2.2 อาจารย์ที่เลี้ยง ที่ให้คำปรึกษาและนิเทศนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2532 จำนวน 272 คน

1.2.3 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2532 จำนวน 272 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวิเคราะห์เอกสารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบบวิเคราะห์การประเมินผลนักศึกษาระดับปริญญาตรี และแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 15 ธันวาคม 2532 ถึงวันที่ 16 มีนาคม 2533

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากเอกสารใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

4.2 ข้อมูลที่ได้จากผลการประเมิน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical package for the Social sciences) โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Analysis of Variance) และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe's Multiple Comparison on Treatment mean)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปและนำเสนอได้ 3 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของวิทยาลัยครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของวิทยาลัยครู แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูบางเวลา และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่จัดให้นักศึกษาได้ปฏิบัติในสถานการณืจริงที่โรงเรียนหรือหน่วยงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้เวลาต่อเนื่องกัน 2 สัปดาห์ ครึ่งภาคเรียน หรือเต็มภาคเรียนเพื่อประสานการเรียนภาคทฤษฎีให้ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติ เป็นการฝึกปฏิบัติในสถานการณืจริง และเพื่อฝึกปฏิบัติเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องกันตลอดหลักสูตร ซึ่งจัดให้มีการฝึกปฏิบัติ 4 ขั้นตอน โดยในขั้นตอนที่ 1-3 ได้แก่ การศึกษาและสังเกต การมีส่วนร่วม และการทดลองสอน/ทดลองปฏิบัติงานเป็นการจัดให้นักศึกษาฝึกงานที่โรงเรียน ประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ตามรายการที่วิทยาลัยครูกำหนดสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสังเกต เป็นการจัดให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ไปศึกษาและสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน งานในหน้าที่ครู พฤติกรรมการสอน พฤติกรรมของนักเรียน งานบริหาร และบริการโรงเรียน และสภาพชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วม เป็นการจัดให้นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ครูร่วมกับกับอาจารย์พี่เลี้ยง ได้แก่ ช่วยเตรียมการสอน สื่อการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดชั้นเรียน ตรวจงานนักเรียน งานธุรการในชั้นเรียน งานปกครองชั้นและงานแนะแนว และงานพัฒนาโรงเรียนและชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองสอน/ทดลองปฏิบัติงาน เป็นการจัดให้นักศึกษานำหลักการและวิธีสอนไปทดลองสอนในโรงเรียน โดยเน้นการเตรียมการสอน การทดลองสอน และงานในหน้าที่ครูประจำชั้น

สำหรับขั้นตอนที่ 4 ได้แก่ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป/การฝึกงาน เป็นการจัดให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้เรียนมาทั้งหมด รวมทั้งประสบการณ์ที่ฝึกมาแล้ว 3 ขั้นตอนแรก มาใช้ปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ซึ่งได้แก่ งานสอน งาน

กิจการนักเรียน งานแนะแนว งานธุรการ งานพัฒนาคน และงานพัฒนาโรงเรียน และชุมชน

วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ได้กำหนดความหมาย หลักการ จุดประสงค์ และขั้นตอนในการจัด สอดคล้องกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กระบวนการฝึกหัดครู และเริ่มดำเนินการพร้อมกันเมื่อภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2529 ส่วนวิธีดำเนินการนั้น วิทยาลัยครูแต่ละแห่งได้ดำเนินการแตกต่างกันในขั้นตอนที่ 1-3 ส่วนในขั้นตอนที่ 4 วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ได้ดำเนินการคล้ายคลึงกัน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินผลนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2532

1. ผลการวิเคราะห์สมรรถภาพด้านความรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 โดยการตัดลอกระดับคะแนน/เกรด ของนักศึกษา 13 โพรแกรมวิชา จากใบแจ้งผลการเรียนของนักศึกษาที่ได้ศึกษามาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 เฉพาะรายวิชาบังคับของวิชาเอก วิชาชีพครู และวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งแต่ละรายวิชาผู้สอนได้ให้คะแนนเป็นสัญลักษณ์ 5 ระดับ คือ ก (4) ข (3) ค (2) ง (1) และ จ (0) แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละรายวิชา สรุปได้ดังนี้

1.1 ความรู้วิชาเอก

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 จำนวน 13 โพรแกรม วิชา มีความรู้ในระดับดี 1 โพรแกรมวิชา มีความรู้ในระดับค่อนข้างดี 9 โพรแกรม วิชา และมีความรู้ในระดับปานกลาง 3 โพรแกรมวิชา โดยนักศึกษามีความรู้ในระดับดีได้แก่นักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยผลการเรียนวิชาต่าง ๆ ในวิชาเอกนี้ 3.29 ค่าเฉลี่ยนี้เท่ากับระดับคะแนน ก สำหรับนักศึกษามีความรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ นักศึกษาวิชาเอกคณิตศาสตร์ วิชาเอกภาษาอังกฤษ และวิชาเอกภาษาไทย โดยมีค่าเฉลี่ยผลการเรียนวิชาต่าง ๆ ในวิชาเอกดังกล่าว ตามลำดับ คือ 2.05, 2.31 และ 2.36 ค่าเฉลี่ยเหล่านี้เท่ากับระดับคะแนน ค

1.2 ความรู้วิชาชีพครู

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 มีความรู้วิชาชีพครูในระดับค่อนข้างดี โดยมีค่าเฉลี่ยผลการเรียนวิชาต่าง ๆ ในวิชานี้ 2.68 ค่าเฉลี่ยนี้เท่ากับระดับคะแนน ข เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชาพบว่า รายวิชาที่นักศึกษาเรียนได้คะแนนสูงสุดได้แก่รายวิชาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ส่วนรายวิชาที่นักศึกษาเรียนได้คะแนนต่ำสุดได้แก่รายวิชาการประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ

1.3 ความรู้วิชาพื้นฐานทั่วไป

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 มีความรู้วิชาพื้นฐานทั่วไปในระดับค่อนข้างดี โดยมีค่าเฉลี่ยผลการเรียนวิชาต่าง ๆ ในวิชานี้ 2.55 ค่าเฉลี่ยนี้เท่ากับระดับคะแนน ข เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชาพบว่า นักศึกษาเรียนได้คะแนนสูงสุดในรายวิชาสุนทรียะของนาฏศิลป์ ส่วนรายวิชาที่นักศึกษาเรียนได้คะแนนต่ำสุดได้แก่รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน

2. ผลการวิเคราะห์การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 โดยตัดลอกผลการประเมินจากการประเมินของอาจารย์นิเทศก์และ/หรืออาจารย์พี่เลี้ยง ในการประเมินสมรรถภาพของนักศึกษาด้านคุณลักษณะและด้านเทคนิควิธี ซึ่งผู้ประเมินได้ให้คะแนนเป็นสัญลักษณ์ 3 ระดับ คือ ผ่านเยี่ยม (3) ผ่าน (2) และไม่ผ่าน (1) แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยแต่ละรายการ สรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์สมรรถภาพด้านคุณลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-3

ในชั้นปีที่ 1 อาจารย์พี่เลี้ยงประเมินสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของนักศึกษาในระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในรายการ ปฏิบัติงานตรงตามเวลาและครบถ้วนตามที่ได้รับมอบหมาย และประเมินต่ำสุดในรายการ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ในชั้นปีที่ 2 อาจารย์พี่เลี้ยงประเมินสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของนักศึกษาในระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในรายการ แต่งกาย

สะอาดเรียบร้อยตามแบบที่วิทยาลัยกำหนดและมีมารยาท ท่วงท่าวาจาเหมาะสมกาลเทศะ และประเมินค่าสุดในรายการรู้จักควบคุมอารมณ์ไม่หวั่นไหวง่าย

ในชั้นปีที่ 3 อาจารย์พี่เลี้ยงประเมินสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของนักศึกษาระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย และประเมินค่าสุดในการมีอารมณ์มั่นคง

2.2 ผลการวิเคราะห์สมรรถภาพด้านเทคนิควิธีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-3

ในชั้นปีที่ 1 อาจารย์นิเทศก์ประเมินสมรรถภาพด้านเทคนิควิธีของนักศึกษาระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในการการศึกษาและสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน และการศึกษาและสังเกตงานในหน้าที่ครูประจำชั้น และประเมินค่าสุดในการการศึกษาและสังเกตพฤติกรรมการสอน และการศึกษาและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

ในชั้นปีที่ 2 อาจารย์นิเทศก์ประเมินสมรรถภาพด้านเทคนิควิธีของนักศึกษาระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมนักเรียน และการแนะแนว และประเมินค่าสุดในการมีส่วนร่วมด้านพัฒนาโรงเรียนและชุมชน

ในชั้นปีที่ 3 อาจารย์พี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์ประเมินสมรรถภาพด้านเทคนิควิธี ซึ่งแบ่งออกเป็นสมรรถภาพด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู การเตรียมการสอน และการดำเนินการสอน ดังนี้

อาจารย์พี่เลี้ยงประเมินสมรรถภาพด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูของนักศึกษาระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในการปฏิบัติราชการก่อนเวลาโรงเรียนเข้าอย่างสม่ำเสมอ และประเมินค่าสุดในการจัดป้ายนิเทศโดยใช้เทคนิควิธี สื่อความหมายตรงตามจุดประสงค์เนื้อหา และทันสมัย

อาจารย์นิเทศก์ประเมินสมรรถภาพด้านการเตรียมการสอนของนักศึกษาระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในการเขียนเนื้อหาของบทเรียนให้เรียงลำดับแนวคิดอย่างมีขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน และเวลาในการเรียนการสอน และกำหนดสื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับจุดประสงค์

ความคิดรวบยอด/หลักการของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมิน
ค่าสุดในรายการ กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับจุดประสงค์และ
กิจกรรมการเรียนการสอน

อาจารย์นี้เทศก์ประเมินสมรรถภาพด้านการดำเนินการ
สอนของนักศึกษาระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดรายการ ใช้วิธีการที่
เหมาะสมการเสริมแรงแก่ผู้เรียน และประเมินค่าสุดในรายการให้ความสนใจ
แก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

2.3 ผลการวิเคราะห์การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
ครูในชั้นปีที่ 4

2.3.1 ผลการวิเคราะห์เอกสารบันทึกการปฏิบัติงาน
ของนักศึกษาและผลการวิเคราะห์บันทึกการนิเทศของอาจารย์นี้เทศก์และอาจารย์
ที่เลี้ยงในการให้คำแนะนำนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานสอน
โดยนักศึกษาทุกคนได้สอนในชั้นเรียน และทำแผนการสอน/บันทึกการสอน นักศึกษา
ร้อยละ 94.49 ได้ปฏิบัติงานจัดป้ายนิเทศ และนักศึกษาร้อยละ 87.50 ได้
เตรียมการสอน/อุปกรณ์การสอน งานที่มีนักศึกษส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติรองลงมาจาก
งานสอน คือ งานกิจการนักเรียนและงานแนะแนว ซึ่งมีนักศึกษาร้อยละ 53.63
ได้ปฏิบัติงานคุมนักเรียนเข้าแถว ส่วนงานอื่น ๆ เช่น งานธุรการในชั้นเรียน
งานธุรการทั่วไป งานพัฒนาโรงเรียนและชุมชน และงานพัฒนาตน มีจำนวนนัก
ศึกษาได้ปฏิบัติน้อยมาก และนักศึกษส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์นี้เทศก์
และอาจารย์ที่เลี้ยงในด้านการสอน โดยนักศึกษาร้อยละ 38.60 ได้รับคำแนะนำ
เรื่อง บันทึกการสอนให้เป็นระเบียบเนื้อหาครบถ้วน เหมาะสมกับเวลา นักศึกษา
ร้อยละ 35.29 ได้รับคำแนะนำเรื่อง ควรสนใจนักเรียนทุกคน และนักศึกษาร้อย
ละ 33.82 ได้รับคำแนะนำเรื่อง ควรใช้คำถามให้นักเรียนคิดและตอบเป็นราย
บุคคล ส่วนการให้คำแนะนำด้านอื่น ๆ เช่น ด้านความรับผิดชอบ ด้านบุคลิกภาพ
และด้านวิชาการ มีนักศึกษาน้อยมากที่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์นี้เทศก์และ
อาจารย์ที่เลี้ยง

2.3.2 ผลการวิเคราะห์สมรรถภาพด้านคุณลักษณะของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรี ในชั้นปีที่ 4 พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงประเมินสมรรถภาพ

ด้านคุณลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ในระดับมาก ส่วนอาจารย์ นิเทศก์ ประเมินนักศึกษาระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในรายการเดียวกัน คือ แต่งกายสะอาดเรียบร้อย และประเมินต่ำสุดในรายการเดียวกัน คือ มีอารมณ์ มั่นคง ซึ่งอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินต่ำสุดเพิ่มเติมอีก คือ มีความรอบคอบและอดทน

2.3.3 ผลการวิเคราะห์สมรรถภาพด้านเทคนิควิธีของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 โดยแบ่งออกเป็นสมรรถภาพด้านการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ครู การเตรียมการสอน และการดำเนินการสอน พบว่า อาจารย์ นิเทศก์ และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินสมรรถภาพด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูของ นักศึกษาระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในรายการเดียวกัน คือ รับผิดชอบ งานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษต่ำสุดในรายการ การ อบรมจริยธรรม และแนวทางการพัฒนาตนเองของนักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน ตามความเหมาะสม ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินต่ำสุดในรายการ ทำเอกสาร งานธุรการประจำชั้นถูกต้องและเรียบร้อย

อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมิน

สมรรถภาพด้านการเตรียมการสอนของนักศึกษาระดับปานกลาง โดยอาจารย์ นิเทศก์ประเมินสูงสุดในรายการ ส่งบันทึกการสอนได้ตามเวลาที่กำหนดก่อนดำเนินการสอน และประเมินต่ำสุดในรายการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนมีลำดับ ชั้นอย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์และความคิดรวบยอด/ หลักการของเนื้อหา, กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับนักเรียน เวลาเรียน และสภาพของห้องเรียน, กำหนดสื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับ จุดประสงค์ ความคิดรวบยอด/หลักการของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน และกำหนดวิธีวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียน การสอน ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาด้านนี้สูงสุดในรายการ ทำบันทึก การสอนได้เป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความประณีต และประเมินนักศึกษต่ำสุด ในรายการ ส่งบันทึกการสอนได้ตามเวลาที่กำหนดก่อนดำเนินการสอน

อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมิน

สมรรถภาพด้านการดำเนินการสอนของนักศึกษาระดับปานกลาง โดยอาจารย์ นิเทศก์ประเมินนักศึกษสูงสุดในรายการมีอารมณ์มั่นคง และควบคุมอารมณ์ในขณะ

สอนได้อย่างเหมาะสม และประเมินค่าสุคนทรายการ การใช้เวลาในการคิดและตอบคำถามหรือให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาด้านนี้สูงสุดนทรายการ มีความเข้าใจผู้เรียนและเป็นกันเองต่อผู้เรียน และประเมินนักศึกษาต่ำสุดนทรายการ สอนสอดแทรกจริยธรรมแก่ผู้เรียนตามโอกาสเหมาะสม

2.4 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ประเมินโดยอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษาประเมินตนเอง กำหนดคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการสอน และด้านความรู้วิชาการ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการประเมินสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของนักศึกษานในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาจารย์นิเทศก์หญิง ร้อยละ 84.30 อาจารย์ที่เลี้ยงหญิง ร้อยละ 88.60 และเป็นนักศึกษาหญิง ร้อยละ 79.20

อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 58.30 มีประสบการณ์ในการนิเทศมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 60.00 ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 89.00 มีประสบการณ์ในการนิเทศ 1-5 ปี ร้อยละ 40.40

ผลการประเมินคุณลักษณะของนักศึกษา พบว่า อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยงประเมินคุณลักษณะของนักศึกษา ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก และประเมินคุณลักษณะของนักศึกษา ด้านความรับผิดชอบ ด้านการสอน ด้านความรู้วิชาการในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาระเมินตนเองในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้านพบว่า

2.4.1 ด้านคุณธรรมและความประพฤติ

อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษาระเมินคุณลักษณะด้านคุณธรรม และความประพฤติของนักศึกษาสูงสุดนทรายการมีความซื่อสัตย์ ซึ่งอาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษิต่ำสุดนทรายการข้อตรงต่อเวลา ส่วนอาจารย์

ที่เลี้ยงประเมินค่าสูงสุดในข้อมีความยุติธรรมต่อนักเรียน สำหรับนักศึกษาประเมินตนเองสูงกว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินทุกข้อ

2.4.2 ด้านบุคลิกภาพ

อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษาประเมินคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของนักศึกษาสูงสุดในข้อแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ซึ่งอาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาค่าสูงสุดในข้อมีความคิดริเริ่ม ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาค่าสูงสุดในข้อมีความมั่นใจในตนเอง และข้อพูดจาจะฉาน เข้าใจง่าย สำหรับนักศึกษาประเมินตนเองสูงกว่าอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินทุกข้อ

2.4.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์

อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษาประเมินคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาสูงสุดในข้อเป็นมิตรกับนักเรียนทุกคน ซึ่งอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาค่าสูงสุดในข้อ เป็นที่ปรึกษาของนักเรียนได้ทุกโอกาส สำหรับนักศึกษาประเมินตนเองสูงกว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินทุกข้อ

2.4.4 ด้านความรับผิดชอบ

อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษาประเมินคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาสูงสุดในข้อ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและประเมินค่าสูงสุดในข้อ ฝึกกิจกรรมรายทของนักเรียน ส่วนอาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาค่าสูงสุดเพิ่มอีก คือ เอาใจใส่และอบรมนักเรียนในด้านจริยธรรมและความประพฤติ

2.4.5 ด้านการสอน

อาจารย์นิเทศก์ประเมินคุณลักษณะด้านการสอนของนักศึกษาสูงสุดในข้อ เตรียมบันทึกการสอนตามแผนการสอนล่วงหน้า ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาค่าสูงสุดในข้อ ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ทั้งอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาค่าสูงสุดในข้อเดียวกัน คือใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ สำหรับนักศึกษาประเมินตนเองสูงกว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินทุกข้อ

2.4.6 ด้านความรู้วิชาการ

อาจารย์นิเทศก์ประเมินคุณลักษณะด้านความรู้วิชาการของนักศึกษาสูงสุดชั้นข้อมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอยู่กว้างขวาง ลึกซึ้ง และประเมินต่ำสุดชั้นข้อมีความรู้รอบตัวดีสนใจต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ส่วนอาจารย์พี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาสูงสุดชั้นข้อมีความรู้รอบตัวดีสนใจต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน และประเมินต่ำสุดชั้นข้อมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอยู่กว้างขวาง ลึกซึ้ง และนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันหรือสถานการณ์นอกห้องเรียนมาใช้ประกอบการสอน สำหรับนักศึกษาประเมินตนเองสูงกว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงประเมินทุกข้อ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างความแตกต่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยทดสอบความแปรปรวนของมัชฌิมเลขคณิต พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันทุกด้าน ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันยกเว้นด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ อาจารย์พี่เลี้ยงกับนักศึกษา และกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันเพียง 2 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ และด้านบุคลิกภาพ คือ อาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์พี่เลี้ยง โดยนักศึกษาประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงประเมิน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในชั้นปีที่ 4

ส่วนที่ 1 ปัญหาที่ได้จากการตอบแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ตัวเลือกของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

โดยภาพรวมอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในชั้นปีที่ 4 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 13 ข้อ จากจำนวนปัญหา 20 ข้อ กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

อาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในระดับมาก 1 ข้อ มีปัญหาในระดับปานกลาง 10 ข้อ และมีปัญหาในระดับน้อย 9 ข้อ ข้อที่อาจารย์นิเทศก์เห็นว่ามีความรุนแรงมากที่สุด คือ การประเมินผลแบบผ่านไม่ผ่านทำให้นักศึกษาขาดความกระตือรือร้น และข้อที่อาจารย์นิเทศก์เห็นว่ามีความรุนแรงปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักศึกษาต้องเสียค่าใช้จ่ายมากในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรองลงมาตามลำดับ ได้แก่ นักศึกษาไม่มีความมั่นใจในเนื้อหาวิชาที่สอน และนักศึกษายังไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านวัสดุ-อุปกรณ์จากโรงเรียน

อาจารย์พี่เลี้ยงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในระดับปานกลาง 11 ข้อ และมีปัญหาในระดับน้อย 9 ข้อ ข้อที่อาจารย์พี่เลี้ยงเห็นว่ามีความรุนแรงมากที่สุด คือ การประเมินผลแบบผ่าน-ไม่ผ่านทำให้นักศึกษาขาดความกระตือรือร้น รองลงมาตามลำดับคือนักศึกษาไม่สามารถปกครองนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน และนักศึกษายังไม่มีความมั่นใจในเนื้อหาวิชาที่สอน

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในระดับปานกลาง 8 ข้อ มีปัญหาในระดับน้อย 12 ข้อ ข้อที่นักศึกษาเห็นว่ามีความรุนแรงปานกลางและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักศึกษาต้องเสียค่าใช้จ่ายมากในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รองลงมาตามลำดับคือ การประเมินผลแบบผ่านไม่ผ่านทำให้นักศึกษาขาดความกระตือรือร้น และนักศึกษายังไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านวัสดุ-อุปกรณ์จากโรงเรียน

ส่วนที่ 2 ปัญหาอื่น ๆ และข้อเสนอแนะที่ได้จากการตอบแบบถามชนิดปลายเปิด ของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษา สรุปได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์ปัญหาชนิดปลายเปิด โดยหาค่าความถี่ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มพบว่ามีความถี่สูงตามลำดับ คือ

1. การประเมินผลแบบผ่าน-ไม่ผ่าน ทำให้นักศึกษาขาดความกระตือรือร้น
2. อาจารย์นิเทศก์ไม่สนใจในการไปนิเทศก์นักศึกษา
3. อาจารย์ที่เลี้ยงไม่ให้ความสำคัญหรือให้ความสำคัญแก่นักศึกษาเท่าที่ควร
4. นักศึกษาไม่มีความมั่นใจในเนื้อหาวิชาที่สอน ไม่ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม นอกเหนือจากบทเรียนหรือคู่มือครู ทำให้นักศึกษาขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
5. นักศึกษาวางตัวไม่เหมาะสม เป็นกันเองกับนักเรียนมากเกินไป ทำให้นักเรียนขาดความเคารพยำเกรง เป็นผลเสียต่อการเรียนการสอน ทำให้คุณชั้นเรียนให้อยู่ในระดับวินัยไม่ได้
6. นักศึกษาต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เนื่องจากต้องเตรียมสื่อการเรียนการสอน ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษา ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่มีความถี่สูงตามลำดับคือ

1. วิทยาลัยครูควรปรับปรุงการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบผ่าน-ไม่ผ่าน เป็นการให้คะแนน/เกรด
2. อาจารย์นิเทศก์ควรไปนิเทศ หรือเยี่ยมเยียนนักศึกษบ่อย ๆ เพื่อให้นักศึกษาจะได้ปรึกษาปัญหา มีความอบอุ่นใจ และมีกำลังใจ
3. ก่อนส่งนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรฝึกอบรมนักศึกษา เรื่อง การเตรียมการสอน เช่น การเขียนบันทึกการสอน เตรียมสื่อการเรียนการสอน ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาวิชาที่สอนให้แม่นยำ และทดลองสอนในชั้นเรียนให้เกิดความพร้อมเสียก่อน
4. วิทยาลัยครูควรจัดอบรมนักศึกษานในเรื่องมารยาทในสังคม การแต่งกายการวางตัวให้เหมาะสมกับการเป็นครู ก่อนส่งนักศึกษาออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
5. วิทยาลัยครูหรือโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรร่วมมือกันจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้นักศึกษาใช้ในการเรียนการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูสวนดุสิต วิทยาลัยครูธนบุรี และวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา รูปแบบที่ใช้ในการประเมินได้แก่ แบบจำลองของไทเลอร์ (Tyler) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model) การอภิปรายผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์จึงครอบคลุมการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ของวิทยาลัยครู และการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2532 ทั้ง 3 ด้าน คือ นักศึกษามีสมรรถภาพด้านความรู้ ด้านคุณลักษณะ และด้านเทคนิควิธี ซึ่งสมรรถภาพด้านความรู้วิเคราะห์จากคะแนน/เกรดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ส่วนสมรรถภาพด้านคุณลักษณะและด้านเทคนิควิธีวิเคราะห์จากผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยครู

วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ได้ดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3 ลักษณะ คือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูบางเวลา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา ซึ่งสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์เริ่มลงมือปฏิบัติพร้อมกันในปีแรกเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2529 โดยกำหนดความหมาย หลักการ จุดประสงค์ และขั้นตอนในการฝึก สอดคล้องกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กรมการฝึกหัดครู ทั้งนี้เพราะว่าวิทยาลัยครูเป็นสถานการศึกษาที่สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ การบริหารงานทุกอย่างจึงต้องยึดนโยบายของต้นสังกัดเป็นหลัก แต่การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นวิทยาลัยครูแต่ละแห่งมีอิสระในการดำเนินการ ซึ่งอาจจะทำให้อัตราการดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูแต่ละแห่งแตกต่างกัน เพราะการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูแนวใหม่นี้บุคลากรในวิทยาลัยครูยังไม่คุ้นเคย จึงทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงานของศูนย์หรือฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีหน้าที่ใน

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู จึงทำให้วิทยาลัยครูแต่ละแห่งดำเนินการแตกต่างกันบางอย่าง เช่น การจัดให้นักศึกษาไปฝึกไม่ครบตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิธีการประเมินผล และวิธีจัดเป็นต้น

ถึงแม้ว่าวิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์จะมีวิธีการดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูที่ไม่เหมือนกัน แต่เพื่อให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูบรรลุตามวัตถุประสงค์วิทยาลัยครูทั่วประเทศจึงได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาทุกปี เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นแล้วรายงานผลการประชุมสัมมนาให้กรมการศึกษาค้นคว้า (ศรีจันทร์ เทพรักษ์, สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2533)

2. สมรรถภาพด้านความรู้

2.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 จำนวน 13 โปรแกรมวิชา มีความรู้ในระดับดี 1 โปรแกรมวิชา คือ นักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา มีความรู้ในระดับค่อนข้างดี 9 โปรแกรมวิชา คือ นักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป คณิตศาสตร์ เกษตรศาสตร์ การศึกษาพิเศษ การอนุบาลศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา บรรณารักษศาสตร์ และดนตรีศึกษา ซึ่งวิชาดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นวิชาที่เน้นหนักด้านการฝึกปฏิบัติ เป็นวิชาที่มีเนื้อหาไม่ซับซ้อน เข้าใจง่ายประกอบกับกรมการฝึกหัดครูมีระบบการบริหารงานเรียกว่าสหวิทยาลัย โดยวิทยาลัยที่มีความชำนาญในด้านใดก็เปิดสอนแต่วิชานั้น ๆ ไม่จำเป็นต้องระดมกันเปิดทุกวิชา (เดโช สวานนท์, 2532) เช่น วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเปิดสอนโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยครูสวนดุสิตเปิดสอนโปรแกรมวิชาคหกรรมศาสตร์ ศิลปศึกษา การศึกษาพิเศษ การอนุบาล ส่วนวิทยาลัยครูพระนคร เปิดสอนโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา เป็นต้น ซึ่งแต่ละวิทยาลัยครูต่างก็เปิดสอนโปรแกรมที่มีความถนัดและมีความพร้อม จึงมีผลให้นักศึกษามีความรู้ในระดับดีและค่อนข้างดีในโปรแกรมวิชาดังกล่าว

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 มีความรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ นักศึกษาวิชาเอก คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย โดย

เฉพาะ นักศึกษาวิชาเอกคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยทุกวิชาในวิชาเอกนี้ต่ำสุด ซึ่งวิชาที่กล่าวมาแล้วล้วนมีความสำคัญในการที่นักศึกษาจะนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู การที่นักศึกษาครูมีความรู้ต่ำเมื่อไปประกอบอาชีพครูก็จะมีผลให้นักเรียนมีความรู้ต่ำด้วย เพราะครูนั้นเป็นแม่แบบ เป็นต้นแบบ ถ้าฝึกครูออกมาไม่ดี ก็จะทำให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ที่ไม่ดีด้วย (อรุณ พร้อมเทพ, 2530) ซึ่งจากการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า กลุ่มทักษะทั้งภาษาไทยและคณิตศาสตร์ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ คือ ร้อยละ 47.67 และ 43.57 ของคะแนนเต็ม (กรมวิชาการ, 2532) ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าห่วงเพราะกลุ่มทักษะนั้นเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในวิชาต่าง ๆ และจากผลการวิจัยคุณภาพของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในระดับประถมศึกษาของไทย พบว่า คุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาของไทย ในปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์น่าพอใจ (สุพรรณ สุขมลสันต์, 2533) การที่นักเรียนมีคุณภาพการศึกษาในภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษต่ำ ย่อมเป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของครู ซึ่งจำนวนครูในสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในปี 2518 มีการประมาณกันว่ามากกว่าร้อยละ 70 ที่จบจากวิทยาลัยครู (สายหยุด จาบาทอง, 2530) การที่นักศึกษาวิทยาลัยครูมีความรู้ในวิชาดังกล่าวต่ำ อาจจะเนื่องมาจากนักศึกษามีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ เมื่อเข้ามาศึกษาจึงไม่สามารถเรียนได้คะแนนดี ฉะนั้นบุคคลที่จะเป็นครูจะต้องได้รับการคัดสรรเป็นพิเศษ คือจะต้องเป็นผู้มีสติปัญญา ความสามารถเหมาะสมที่จะเป็นครู (สุภัตรา มาศดิตถ์, 2532) แต่วิธีการคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นครูยังไม่เหมาะสม ไม่สามารถคัดคนเก่ง คนดี มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเข้ามาศึกษาครูได้ (พลสัมพันธ์ โพธิ์ศรีทอง, 2532) จึงมีผลให้นักศึกษาครูมีความรู้ไม่เพียงพอที่จะสอนนักเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (สวัสดิ์ ประทุมราม, 2522)

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 มีความรู้วิชาชีพครูในระดับค่อนข้างดี โดยนักศึกษาเรียนได้คะแนนสูงสุดในรายวิชาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากวิทยาลัยครูเป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาชีพครูมาเป็นเวลานาน ผลิตครูสาขาวิชาครุศาสตร์เพียงสาขาเดียว อาจารย์ทุกคนจึงมี

ความถนัดและความชำนาญในการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์ (สายหยุด จาปาทอง 2532) และจากผลการวิจัยของ ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2531) พบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูส่วนมากมีวุฒิปริญญาโททางการศึกษา โดยอาจารย์วิทยาลัยครูส่วนใหญ่มีความสามารถและจุดเด่นทางสายการศึกษา จึงทำให้นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาที่มีความรู้วิชาชีพครูในระดับค่อนข้างดี โดยเฉพาะวิชาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ส่วนการที่นักศึกษาเรียนได้คะแนนต่ำสุดในรายวิชาการประเมินผล และการสร้างแบบทดสอบ ย่อมมีผลต่อการนำความรู้ในด้านนี้ไปใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งพบว่าอาจารย์นิเทศก์ประเมินสมรรถภาพด้านการเตรียมการสอนของนักศึกษาในชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่ำสุดในรายการการกำหนดวิธีวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจะมีผลต่อเนื่องเมื่อนักศึกษาไปปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ซึ่งจากการวิจัยของ วีระพล อารวรรณ (2527) พบว่า ครูประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่ตนเองมีสมรรถภาพด้านความรู้ที่มีอยู่ในเกณฑ์น้อยในข้อ การวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประसार มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2530) ที่พบว่า สมรรถภาพด้านพฤติกรรมการสอนของครูที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอันดับแรกคือ การวัดผลและประเมินผล และจากผลการวิจัยของวินิตา สุทธิสมบูรณ์ (2527) ก็พบว่านักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงทั้งกลุ่มฝึกสอน และยกเว้นการฝึกสอนมีสมรรถภาพด้านการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ต่ำเช่นกัน การที่นักศึกษาที่มีความรู้ในด้านนี้ต่ำย่อมมีผลต่อการเรียนการสอน เพราะการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน และเป็นส่วนที่จะตัดสินว่าการสอนของครูบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ทั้งยังเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพอีกด้วย ซึ่งจรรยา คุณมี (2513) กล่าวว่า ครูที่มีประสิทธิภาพนั้นควรจะมีความสามารถในการสอน ซึ่งส่วนหนึ่งของการสอน ได้แก่ ความสามารถในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ฉะนั้นวิทยาลัยครู ซึ่งมีการกิจการผลิตครูเพื่อไปทำการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จึงควรมีการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาการวัดผลและประเมินผลให้เข้มข้นยิ่งขึ้น เพื่อให้นักศึกษาจะได้ นำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 มีความรู้วิชาพื้นฐานทั่วไปในระดับค่อนข้างดี โดยนักศึกษาเรียนได้คะแนนสูงสุดในรายวิชาสุนทรียะ-นาฏศิลป์ อาจจะเป็นเพราะวิชานี้เป็นวิชาที่ทำให้นักศึกษาได้ผ่อนคลายความเครียดจากการเรียนวิชาอื่นๆ และนักศึกษาเห็นความสำคัญของการนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองในงานสังคมต่าง ๆ ประกอบกับการให้คะแนนของอาจารย์ผู้สอนมีองค์ประกอบที่จะต้องพิจารณาหลายด้าน เช่น ความสนใจในการเรียน การทำรายงาน ความรู้และความจำ เป็นต้น จึงทำให้นักศึกษาเรียนได้คะแนนสูงสุดในวิชานี้ (นางเยาว์ อารุงพงษ์วัฒนา, สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2533) ส่วนการที่นักศึกษาเรียนได้คะแนนด้านรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน แสดงว่านักศึกษาครมีพื้นฐานความรู้ทางวิชาคณิตศาสตร์ค่อนข้างดี อาจจะเป็นเพราะว่า การคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการโดยการสอบคัดเลือกทั่วไป และการคัดเลือกแบบโควตาพิเศษ ทำให้ได้นักศึกษาที่มีความรู้ในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาที่เข้าเรียนโดยการฝากของผู้มีอุปการคุณทำให้ได้นักศึกษาที่มีความรู้ในระดับอ่อนลงละกับนักศึกษาที่มีความรู้ในระดับปานกลาง (โครงการวิจัยที่ 3, 2530) สำหรับนักศึกษาคูที่รับเข้ามาศึกษานั้นเฉลี่ยแล้วมีผลการเรียนที่จบมัธยมศึกษาอยู่ในเกณฑ์เพียงใช้ได้หรือพอใช้เท่านั้น จึงทำให้วิทยาลัยครูได้นักศึกษาที่ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ทั้งทางด้านความรู้วิชาการ และความศรัทธาในอาชีพครู (สายหยุด จาปาทอง, 2532) จึงทำให้นักศึกษามีความรู้วิชาสามัญดี โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐานซึ่งเป็นวิชาที่มีความสำคัญ และนักศึกษาคูจะต้องนำความรู้ไปใช้ในการสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษา และจากการติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ ครูคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่มักไม่ได้เลือกเรียนวิชาเอกคณิตศาสตร์ในช่วงที่เป็นนักศึกษาคู และสมัยที่เป็นนักเรียนครูไม่ค่อยชอบเรียนคณิตศาสตร์ (ธงชัย ชิวปรีชา, 2532) ฉะนั้นการคัดเลือกนักศึกษาเข้ามาศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมและจริงจัง จะทำให้วิทยาลัยครูสามารถผลิตครูที่มีคุณภาพที่พึงประสงค์

3. สมรรถภาพด้านคุณลักษณะ

3.1 อาจารย์ที่เลี้ยงประ เมีนสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-3 ในระดับปานกลาง โดยในชั้นปีที่ 1 อาจารย์ที่เลี้ยงประ เมีนสูงสุดในรายการปฏิบัติงานตรงตามเวลา และครบถ้วนตามที่ได้รับมอบหมาย นับเป็นการฝึกให้นักศึกษามีความเข้าใจและความคุ้นเคยกับการได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ครู โดยนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงที่ได้รับมอบหมาย จากอาจารย์ที่เลี้ยงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์ที่เลี้ยงประ เมีน นักศึกษาต่ำสุดในรายการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เนื่องจากนักศึกษาเข้ามาศึกษาในวิทยาลัยครูและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นครั้งแรก จึงไม่ทราบว่าจะวางตนอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับการเป็นครู ซึ่งพบว่าในชั้นปีที่ 2 อาจารย์ที่เลี้ยงประ เมีนคุณลักษณะของนักศึกษาสูงสุดในรายการ แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ตามแบบที่วิทยาลัยครูกำหนด และมีมารยาท ท่วงทีวาจา เหมาะสมกาลเทศะ และในชั้นปีที่ 3 ก็ประ เมีนสูงสุดในรายการเดียวกัน แสดงว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อเนื่องกันทุกปี มีผลทำให้นักศึกษาปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง โดยการเรียนรู้จากทฤษฎีที่ได้ศึกษามาผสมผสานกับการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการฝึกให้นักศึกษามีความคุ้นเคยกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู คุ้นเคยกับนักเรียน และปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะสมกับการเป็นครู (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2521)

อาจารย์ที่เลี้ยงประ เมีนสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของ นักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ในระดับมาก ส่วนอาจารย์นิเทศก์ประ เมีนในระดับปานกลาง แต่ก็ประ เมีนสูงสุดในรายการเดียวกัน คือ แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ทั้งนี้เพราะว่าในช่วงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น อาจารย์ที่เลี้ยงเป็นผู้มีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์กับนักศึกษามากกว่าอาจารย์นิเทศก์ อาจจะมีผลทำให้อาจารย์ที่เลี้ยงประ เมีนคุณลักษณะของนักศึกษาตามความเป็นจริง หรือประ เมีนไปในทางบวกก็ได้ สำหรับอาจารย์นิเทศก์นั้นจะไปนิเทศนักศึกษาเป็นครั้งคราว จึงไม่มีโอกาสรับรู้คุณลักษณะของนักศึกษาอย่างแท้จริง จึงมีผลให้การประ เมีนคุณลักษณะของนักศึกษาไม่สอดคล้องกัน

การที่อาจารย์นิเทศ์และอาจารย์พี่เลี้ยงประเมินสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของนักศึกษาสูงสุดในรายการเดียวกันคือ แต่งกายสะอาดเรียบร้อยซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าการประเมินนักศึกษารุ่นปี 1, 2 และ 3 แสดงว่านักศึกษาได้มีการปรับปรุงและพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะสมกับการเป็นครูยิ่งขึ้น เพราะบุคลิกภาพของครูนั้นเป็นสิ่งแรกที่จะทำให้นักเรียนเลื่อมใสศรัทธาหรือถูกใจคุณครู เป็นการจูงใจให้เด็กอยากเรียน เพราะฉะนั้นครูฝึกสอนควรแต่งกายสุภาพและสะอาดเรียบร้อย (พวงรัตน์ และคณะ, ม.ป.บ.) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอังคณา เรื่องศิริปิยะกุล (2532) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในกรุงเทพมหานครมีความเห็นมากที่สุดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูใน ปัจจุบันคือ ให้ความสำคัญแก่นักเรียน รองลงมาตามลำดับ คือ ฝึกกิจกรรมรายชื่อนักเรียน แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ฯลฯ และสอดคล้องกับผลการสำรวจคุณลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ประเมินโดยอาจารย์นิเทศ์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาระดับตนเอง ในด้านบุคลิกภาพในระดับมาก และประเมินสูงสุดในรายการ แต่งกายสะอาดเรียบร้อย

ส่วนอาจารย์นิเทศ์และ/หรืออาจารย์พี่เลี้ยง ประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ค่าสูงสุดในรายการรู้จักควบคุมอารมณ์ไม่หวั่นไหวง่ายนั้น เนื่องจากการฝึกสอนคือ การออกไปผจญโลกภายนอก นักเรียนฝึกสอนต้องจากอ้อมอกของครูอาจารย์ผู้เมตตากรุณาศิษย์ไปสู่โลกตามลำพัง แม้จะมีอาจารย์นิเทศ์ติดตามไปด้วยบ้างก็เป็นครั้งคราว นักเรียนฝึกสอนจึงต้องช่วยตนเอง ใช้ความรู้ความสามารถ ความขยันขันแข็ง ความอดทนและพื้นนิสัยที่ดีงาม ซึ่งได้รับการอบรมมาจากทั้งที่บ้านและทางวิทยาลัยครูมาเป็นหลักในการทำงานในโรงเรียนที่ไปฝึกสอน (พวงรัตน์ ไชยศิริ และคณะ, ม.ป.บ.) จึงทำให้นักศึกษามีความกังวลใจในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกือบทุกชั้นตอน ด้วยนักศึกษาไม่ทราบว่าตนเองจะต้องเผชิญกับปัญหาอะไรบ้าง เช่น การปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรในโรงเรียน การปฏิบัติตนกับนักเรียน การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พลูเลอร์ และคณะ (อ้างถึงใน ภาวินี

ภูมิพิชญพงษ์, 2525) พบว่า นักศึกษาครูผู้ซึ่งไม่เคยสอน หรือเป็นครูใหม่ ๆ ที่ต้องเข้าไปอยู่กับกฎเกณฑ์และสิ่งใหม่ ๆ จะเริ่มมีความกังวลเกี่ยวกับตนเอง โดยที่เขายังไม่รู้หน้าที่ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการสอน ดังนั้นพวกเขาจะไม่สามารถคาดการณ์ถึงปัญหาและความคับข้องใจที่จะมีได้ เขาต้องการจะให้นักเรียนชอบ ต้องการยอมรับจากครู ฯลฯ

3.2 จากการสำรวจคุณลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของนักศึกษา พบว่านักศึกษามีคุณลักษณะด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบอง วิชชุพงษ์ (2529) พบว่า อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ที่เลี้ยง ของโรงเรียนฝึกสอนประเมินด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ของนักศึกษายู๋ในเกณฑ์มาก คือ นักศึกษาสามารถจะเป็นครูได้อย่างสมบูรณ์

อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ และด้านบุคลิกภาพ โดยอาจารย์ที่เลี้ยงมีความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วคือ อาจารย์ที่เลี้ยงเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักศึกษานในช่วงฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงรับรู้สมรรถภาพของนักศึกษาตามความเป็นจริง สำหรับการที่นักศึกษาประเมินตนเองในระดับมากทุกด้าน และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมิน ซึ่งเป็นธรรมชาติของคนทั่วไปที่มักจะลำเอียงและเข้าข้างตนเอง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านควรจะมีการปรับปรุงคุณลักษณะของนักศึกษาให้ดีขึ้น คือ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ได้แก่ การตรงต่อเวลา มีความยุติธรรมแก่นักเรียน ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ มีความคิดริเริ่ม มีความมั่นใจในตนเอง และพูดจาจะฉานเข้าใจง่าย ส่วนด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ เป็นที่ปรึกษาของนักเรียนได้ทุกโอกาส

4. สมรรถภาพด้านเทคนิควิธี

4.1 อาจารย์นิเทศก์ประเมินสมรรถภาพด้านเทคนิควิธีของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ในระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในรายการ การศึกษาและสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน และการศึกษาและสังเกตงานในหน้าที่ครูประจำชั้น ซึ่งเป็นงานที่นักศึกษา ศึกษาได้ง่าย เช่น การศึกษาและสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน ได้แก่ ชื่อโรงเรียน ที่ตั้ง คติพจน์ สีประจำโรงเรียน พื้นที่โรงเรียน จำนวนครู-อาจารย์ เป็นต้น ซึ่งงานดังกล่าว นักศึกษา ได้ศึกษาจากข้อมูล หรือสถิติที่มีอยู่แล้วโดยไม่ต้องไปสัมพันธ์กับบุคคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน ส่วนงานในหน้าที่ครูประจำชั้นเป็นงานที่นักศึกษาสังเกตได้ง่ายเพราะ นักศึกษาได้ปฏิบัติงานร่วมกับครูประจำชั้นซึ่งเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงอยู่แล้ว และอาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาค่ำสุดในรายการ การศึกษาและสังเกตพฤติกรรมการสอน และการศึกษาและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนนั้น เพราะว่างานดังกล่าวเป็นงานที่นักศึกษาจะต้องเข้าไปสังเกตการสอนของครู-อาจารย์ขณะกำลังสอน ซึ่งอาจารย์บางท่านไม่ชอบให้นักศึกษาไปสังเกตการสอนของคน นอกจากอาจารย์นิเทศก์จะขออนุญาตให้นักศึกษาเข้าไปศึกษาและสังเกตการสอนล่วงหน้า ส่วนการศึกษาและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนนั้น นักศึกษาจะต้องใช้เวลาานจึงจะทราบว่านักเรียนมีพฤติกรรมด้านสังคม อารมณ์ สติปัญญา ฯลฯ เป็นอย่างไร ซึ่งนักศึกษามีเวลาในการศึกษาและสังเกตเพียง 2 สัปดาห์

4.2 อาจารย์นิเทศก์ประเมินสมรรถภาพด้านเทคนิควิธีของนักศึกษา ในชั้นปีที่ 2 ในระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในรายการ การมีส่วนร่วมกิจกรรมนักเรียนและการแนะแนว เนื่องจากงานกิจกรรมนักเรียนและการแนะแนวนั้นเป็นงานที่นักศึกษปฏิบัติได้ง่ายและไม่ต้องรับผิดชอบมาก เช่น คุ่มชั้นเรียน คุ่มแฉกนักเรียน คูแฉกประจำวัน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้นักศึกษามีความคุ้นเคย และสนิทสนมกับนักเรียน ส่วนการที่อาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาค่ำสุดในรายการการมีส่วนร่วมด้านพัฒนาโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในกรุงเทพมหานครไม่เอื้อต่อการที่นักศึกษาจะไปพัฒนา ส่วนมากนักศึกษาจะได้ฝึกปฏิบัติงานดูแลความสะอาดทั่วไปของโรงเรียนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำเร็จ ประเสริฐสุข (2528) ด้านพัฒนาชุมชนและสังคม

พบว่าโรงเรียนที่เป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่มีระบบการทำงานด้านพัฒนาสังคมและชุมชน นักศึกษานักเรียนกรุงเทพมหานครจึงไม่มีโอกาสได้ฝึกงานในด้านนี้

4.3 อาจารย์นิเทศก์/อาจารย์ที่เลี้ยงประเมินสมรรถภาพด้านเทคนิควิธีของนักศึกษานชั้นปีที่ 3 ในระดับปานกลาง ซึ่งแบ่งออกเป็น การปฏิบัติงานในหน้าที่ครู การเตรียมการสอน และการดำเนินการสอน

4.3.1 อาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษานในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูสูงสุดในรายการปฏิบัติราชการก่อนโรงเรียนเข้าอย่างสม่ำเสมอ แสดงว่านักศึกษาเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อนักที่ โดยอุทิศเวลาของตนเองแก่ทางราชการ ซึ่งเป็นวินัยต่อระบบราชการ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2525) นับเป็นการฝึกให้นักศึกษาให้รู้จักระเบียบวินัยของการปฏิบัติราชการก่อนไปปฏิบัติงานครู และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาค่าสูงสุดในรายการจัดย้ายนิเทศโดยใช้เทคนิควิธีสื่อความหมายตรงตามจุดประสงค์ เนื้อหาและทันสมัย ทั้งนี้เนื่องจากการทดลองสอนนั้นนักศึกษามีเวลาในการฝึกปฏิบัติเพียง 2-4 สัปดาห์ นักศึกษาต้องใช้เวลาในการศึกษาหลักสูตร เตรียมการสอน เช่น แผนการสอน/บันทึกการสอน อุปกรณ์การสอน ฯลฯ เพื่อทดลองสอนในชั้นเรียน นักศึกษา จึงไม่เห็นความสำคัญของการจัดย้ายนิเทศ ซึ่งจากผลการวิจัยของ ปราณี วิชกุล และคณะ (อ้างถึงในชวนพิศ ทองทวี, 2527) พบว่านักศึกษานในระยะทดลองสอนมีความต้องการให้วิทยาลัยครูจัดการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร คู่มือครู และแบบเรียนคณิตศาสตร์ ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

4.3.2 อาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาด้านการเตรียมการสอนสูงสุดในรายการเขียนเนื้อหาของบทเรียนให้เรียงลำดับแนวคิดอย่างมีขั้นตอนเหมาะสมกับผู้เรียน และเวลาในการเรียนการสอน และกำหนดสื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับจุดประสงค์ ความคิดรวบยอด/หลักการของเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน นับเป็นสิ่งที่ดีเพราะการเตรียมการสอนโดยคำนึงถึงลักษณะผู้เรียนเนื้อหาวิชา จะทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526) และอาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาค่าสูงสุดในรายการ กำหนดวิธีการวัด

ผลได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน แสดงว่านักศึกษาที่มีความรู้พื้นฐานด้านการวัดและประเมินผลไม่ดีพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์สมรรถภาพด้านความรู้วิชาชีพระบุพบว่า นักศึกษาได้คะแนนต่ำสุดในรายวิชาการประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ ซึ่งจะ เป็นผลเสียต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูอย่างยิ่ง เพราะการประเมินผลเป็นการตัดสินจากข้อมูล การวัดพฤติกรรมของผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมเป็นไปตามที่มุ่งหวัง ไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนหรือไม่ หลังจากผู้เรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนไปแล้ว และยังเป็นข้อมูลในการปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526)

4.3.3 อาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาด้านการดำเนินการสอนสูงสุดในการใช้วิธีการที่เหมาะสมในการเสริมแรงแก่ผู้เรียน นับว่านักศึกษารู้จักนำความรู้จากวิชาจิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาพัฒนาการมาเสริมแรงผู้เรียน โดยรู้จักตีชม และให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ซึ่งพระราชวรมุณี (ปยุทธ์ปยุตโต, 2526) กล่าวว่า คุณสมบัติของครูและสิ่งที่ครูควรประพฤติได้แก่ การส่งเสริม ยกย่องความคิดของศิษย์ และอาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาคำสุดในการให้การให้ความสนใจผู้เรียนอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ ซึ่ง โอลิเวอร์ และ ฮาโรลด์ (1965) มีความคิดเห็นว่า ครูที่มีความสำเร็จในการทำงานหรือเป็นครูที่ดีได้ต้องมีความสนใจนักเรียน สนใจวิชาที่ต้องสอนทุกวิชา สนใจที่จะสอน ฯลฯ เพราะการให้ความสนใจนักเรียนอย่างทั่วถึง จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอน และผู้เรียน เมื่อผู้สอนและผู้เรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ผู้เรียนก็จะมองผู้สอนด้วยสายตาเป็นมิตร และในขณะที่เดียวกันผู้สอนก็จะมองผู้เรียนในแง่ดี เกิดความเป็นกันเอง ใ้วางใจซึ่งกันและกัน ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม และแสดงความคิดเห็นของเขา ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ซึ่งจะ ทำให้ผู้เรียนสนใจกิจกรรมเหล่านั้น บรรยากาศในห้องเรียนก็น่าสนใจมากขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526) ฉะนั้นนักศึกษาจึงควรสนใจนักเรียนทุกคนเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4.4 ผลการประเมินสมรรถภาพด้านเทคนิควิธีของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4

4.4.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานสอน โดยศึกษาทุกคนได้สอนในชั้นเรียน ทำแผนการสอน/บันทึกการสอน นอกจากนี้ศึกษาร้อยละ 94.49 ได้ปฏิบัติงานจัดป้ายนิเทศ และศึกษาร้อยละ 87.50 ได้เตรียมการสอน/อุปกรณ์การสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำเร็จ ประเสริฐสุข (2528) พบว่า สถาบันฝึกหัดครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการเรียนการสอน และการพัฒนาบุคลิกภาพในการเป็นครูค่อนข้างมาก ส่วนด้านงานกิจการนักเรียน งานแนะแนว งานธุรการ สถาบันฝึกหัดครู ส่วนใหญ่จัดให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในระดับน้อย สำหรับด้านงานพัฒนาสังคมและชุมชนนั้น นักศึกษาแทบจะ ไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติเลย และจากการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในชั้นปีที่ 4 พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงมีปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่อง ส่วนนักศึกษามีปัญหาที่มีความถี่สูงคือ อาจารย์นิเทศก์ไม่สนใจไปนิเทศนักศึกษา ซึ่งการที่อาจารย์ที่เลี้ยงไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงขาดการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง และอาจารย์นิเทศก์ไม่สนใจไปนิเทศนักศึกษา มีผลทำให้นักศึกษาไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติงานอื่นนอกจากงานสอน ทั้ง ๆ ที่งานสอนไม่ใช่งานในหน้าที่ครูเพียงงานเดียว นักศึกษาควรจะได้มีโอกาสได้ปฏิบัติงานอื่นด้วย หรือเป็นเพราะว่านักศึกษาส่วนใหญ่ฝึกสอนตามวิชาเอก-โทที่ได้เรียนมา ถ้าอาจารย์ที่เลี้ยงไม่ได้เป็นครูประจำชั้น นักศึกษาก็จะไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน งานกิจการนักเรียน และงานแนะแนว เป็นต้น

4.4.2 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงในด้านการสอน โดยนักศึกษาร้อยละ 38.60 ได้รับคำแนะนำเรื่องบันทึกการสอนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เนื้อหาครบถ้วนเหมาะสมกับเวลา นักศึกษาร้อยละ 35.39 ได้รับคำแนะนำเรื่องควรสนใจนักเรียนทุกคน ซึ่งอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงอาจจะเห็นว่า

นักศึกษามีคุณลักษณะด้านอื่น เช่น ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบ และด้านวิชาการ เหมาะสมแล้วจึงให้คำแนะนำน้อยมาก

เป็นที่น่าสังเกตว่าอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ที่เลี้ยง ได้ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาน้อยมาก มีจำนวนไม่ถึงครึ่งของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในชั้นปีที่ 4 พบว่า นักศึกษามีปัญหาอันดับแรกคือ อาจารย์นิเทศก์มักตำหนินักศึกษา มากกว่าให้คำแนะนำ และให้กำลังใจ และอาจารย์ที่เลี้ยงไม่ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาเท่าที่ควร และปรากฏว่ามีจำนวนนักศึกษาเพียงร้อยละ 2.57 เท่านั้นที่ได้รับคำแนะนำด้านวิชาการ ได้แก่ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอนั้นเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นครู เพราะครูนั้นจะต้องมีความรู้กว้างขวางทั้งในวิชาที่สอนและความรู้อื่น ๆ

4.4.3 อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินสมรรถภาพด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูของนักศึกษาระดับปานกลาง โดยประเมินสูงสุดในรายการเดียวกันคือ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งคุณลักษณะที่ดีของครูนั้น คือ จะต้องมีความรับผิดชอบ อุทิศเวลาให้แก่งานสอนและนักเรียนอย่างแท้จริง (จรรยา คุณมี, 2513) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจคุณลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 พบว่า อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความรับผิดชอบในระดับปานกลาง และจากการวิเคราะห์บันทึกการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง พบว่า มีนักศึกษาน้อยร้อยละ 16.62 ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงในด้านความรับผิดชอบ ซึ่งแสดงว่านักศึกษามีคุณลักษณะด้านนี้เหมาะสมแล้ว และอาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาดำสุดในรายการอบรมจริยธรรม และแนวทางการพัฒนาตนเองของนักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียนตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจคุณลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 โดยอาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาดำสุดในรายการ เอาใจใส่และอบรมนักเรียนในด้านจริยธรรมและความประพฤติ แสดงว่านักศึกษายังไม่สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิชาชีพครู ในรายวิชาปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู ซึ่งนักศึกษารียนได้คะแนนค่อนข้างดีมาใช้ในการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะว่า

นักศึกษาสอนโดยเน้นเนื้อหาวิชามากเกินไป ซึ่ง สุจริต เพียรชอบ (2530) กล่าวว่า นอกจากครูจะเป็นผู้ให้ความรู้ทางวิชาการแล้ว ก็ต้องถ่ายทอดวัฒนธรรม และอบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนมีวัฒนธรรม คุณธรรม และจริยธรรม อันดีงาม เพื่อจะได้เจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นประชาชนที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ และพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ, 2533) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปัจจุบันทำให้เด็กฉลาดขึ้นและทำให้เด็กเห็นแก่ตัว ซึ่งไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (เรื่องเดียวกัน) เห็นด้วยกับคำกล่าวนี้ เพราะการศึกษาปัจจุบันทำให้คนนึกถึงตัวเองมากเกินไป แม้ว่านโยบายทางการศึกษาจะให้ความสำคัญแก่จริยธรรม แต่ในทางปฏิบัติแล้วการเรียนการสอนจริยศึกษาจำกัดอยู่เฉพาะวิชาหน้าที่พลเมือง และศีลธรรมเท่านั้น และวิธีจัดการเรียนการสอนยังเน้นการส่งเสริมและวัดความจำมากกว่าการประพฤติปฏิบัติที่แท้จริงในชีวิตประจำวัน (โครงการวิจัยที่ 3, 2529) อย่างไรก็ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2534 ได้เห็นความสำคัญของการเรียนการสอนโดยเน้นการสอดแทรกจริยธรรม คุณธรรม ลงในวิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ ส่วนในระดับมัธยมศึกษาได้บรรจุเป็นวิชาบังคับในวิชาประเทศของเรา (เจริญผล สุวรรณโชติ, 2533) ฉะนั้นวิทยาลัยครูควรวางแนวทางให้นักศึกษาครูสามารถสอนโดยสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนในขณะที่สอน และเตรียมนักศึกษาครูให้พร้อมในการสอนจริยธรรม คุณธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2534 ด้วย

อาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาต่ำสุดในรายการ ทำเอกสารงานธุรการประจำชั้นถูกต้องและเรียบร้อย เป็นเพราะว่าเมื่ออาจารย์ที่เลี้ยงมอบหมายให้นักศึกษาปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน พบว่านักศึกษาทำไม่ถูกต้องและไม่เรียบร้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำเร็จ ประเสริฐสุข (2528) พบว่า โรงเรียนฝึกสอน และครูที่เลี้ยงไม่ไว้วางใจให้นักศึกษาได้ฝึกงานธุรการ เนื่องจากนักศึกษาขาดความรับผิดชอบ บางครั้งทำเอกสารหาย และจากการวิเคราะห์บันทึกการปฏิบัติงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 พบว่า มีนักศึกษาเพียงร้อยละ 25.00 เท่านั้นที่ได้ปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน โดยคุมชั้นเรียน และนักศึกษาเพียงร้อยละ 11.76 ได้ปฏิบัติงานทำบัญชีเรียกชื่อ

4.4.4 อาจารย์นิเทศก์ประเมินสมรรถภาพของนักศึกษา ด้านการเตรียมการสอนสูงสุดในรายการส่งบันทึกการสอนได้ตามเวลาที่กำหนด ก่อนดำเนินการสอน ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยง ประเมินในรายการนี้ต่ำสุด การที่ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันนั้นเพราะ อาจารย์นิเทศก์เป็นอาจารย์สอนนักศึกษาในภาคทฤษฎี และได้มีการกำหนดหน้าที่ ของนักศึกษาฝึกสอนอย่างเด่นชัดในคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่า นักศึกษา ฝึกสอนทุกคนจะต้องทำบันทึกการสอนส่งล่วงหน้าก่อนสอนทุกครั้ง และทำบันทึกการ สอนล่วงหน้า 1 อาทิตย์ พร้อมอุปกรณ์การสอน (วิทยาลัยครูสวนสุนันทา,ม.ม.บ.) ประกอบกับอาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่จะกำหนดวันเวลาไปนิเทศให้นักศึกษาทราบ ล่วงหน้า นักศึกษาจึงมีเวลาเตรียมการสอนและส่งบันทึกการสอนล่วงหน้าก่อนสอน ทุกครั้ง ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาค่ำสุดในรายการนี้นั้น เพราะนักศึกษา ต้องฝึกสอนทุกวัน นักศึกษาบางคนสอนวันละหลายวิชา จึงทำให้นักศึกษาเตรียมการ สอนไม่ทัน เป็นผลให้อาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาค่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการ วิจัยของปานดา วัชโรทัยวงศ์ และคณะ (2525) ที่พบว่า อาจารย์นิเทศก์ฝ่าย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เห็นว่านิสิตส่งบันทึกการสอนไม่ทัน ตามกำหนด

อาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาค่ำสุดในรายการ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนมีลำดับชั้นอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์ และความคิดรวบยอด/หลักการของเนื้อหา, กำหนดกิจกรรมการ เรียนการสอนเหมาะสมกับนักเรียน เวลาเรียน และสภาพของห้องเรียน, กำหนด สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับจุดประสงค์ และความคิดรวบยอด/หลักการของ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน และกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน แสดงว่านักศึกษาไม่ สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาในชั้นปีที่ 3 มาประยุกต์ใช้ในการเตรียมการสอน ได้ โดยเฉพาะการกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และกิจกรรมการเรียนการสอน นักศึกษาก็ยังไม่ได้ปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของแฉล้ม ลิ้มปิจักร์ (2528) พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูประสบปัญหาในระดับมาก ได้แก่ การเตรียมกิจกรรมและวิธีสอน และ

ผลการวิจัยของ วีระพล อารวรรณ (2527) พบว่า สมรรถภาพด้านความรู้ที่ครูมีในเกณฑ์น้อย ได้แก่ การวัดผลและการประเมินผล และจากผลการวิจัยของ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2530) พบว่า สมรรถภาพด้านการสอนของครูที่จำเป็นต้องพัฒนาตามลำดับ ได้แก่ การวัดและการประเมินผล ฯลฯ

อาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาสูงสุดในรายการทำบันทึกการสอนเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความประณีต นับว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะการทำแผนการสอน/บันทึกการสอน เป็นสิ่งสำคัญของนักศึกษาฝึกสอน เป็นสิ่งที่จะบอกว่าคุณครูจะสอนเรื่องอะไร มีวิธีสอนอย่างไร และประเมินผลอย่างไร ฉะนั้นนักศึกษาจะต้องได้รับการฝึกฝนในการทำแผนการสอน/บันทึกการสอนมาอย่างดี และนักศึกษาทุกคนจะต้องทำแผนการสอน/บันทึกการสอน และจากบันทึกการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง ในการให้คำแนะนำนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 38.60 ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงในเรื่อง บันทึกการสอนให้เป็นระเบียบ เนื้อหาครบถ้วนเหมาะสมกับเวลา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงเห็นความสำคัญของการบันทึกการสอน ถึงแม้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่จะได้รับคำแนะนำในด้านนี้ แต่ก็มีจำนวนไม่ถึงครึ่งของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด

4.4.5 อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมิน

สมรรถภาพด้านการดำเนินการสอนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ในระดับปานกลาง โดยอาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาสูงสุดในรายการมีอารมณ์มั่นคงและควบคุมอารมณ์ในขณะที่สอนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งขัดแย้งกับการประเมินสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของนักศึกษา ในชั้นปีที่ 4 ที่พบว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาค่ำสุดในรายการรู้จักควบคุมอารมณ์ ไม่วันทนไหวง่าย อาจจะเป็นเพราะว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงได้ให้โอกาสนักศึกษาได้มีความคุ้นเคยในการสอนพอสมควร แล้วจึงไปนิเทศก์ จึงทำให้นักศึกษาควบคุมอารมณ์ได้ในขณะสอน

อาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาค่ำสุดในรายการใช้เวลาในการคิดและตอบคำถาม หรือให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม เป็นเพราะว่านักศึกษาไม่มีความมั่นใจในเนื้อหาวิชาที่สอน นักศึกษามีความรู้

ไม่กว้างขวาง จึงทำให้นักศึกษาตอบคำถามนักเรียนซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของปานตา ใช้เทียมวงศ์ และสมจิต ชิวปรีชา (2525) พบว่า นิสิตมีพื้นฐานด้านเนื้อหาไม่แม่นยำเท่าที่ควร ผลการวิจัยของ ปิยชาติ แสงอรุณ (2526) พบว่า นักศึกษามีปัญหาเรื่องความรู้ทางวิชาการของนิสิตฝึกประสบการณ์ไม่เพียงพอ และผลการวิจัยของ สำเร็จ ประเสริฐสุข (2528) พบว่า นิสิตนักศึกษายังไม่มีความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน นอกจากนี้จากการสำรวจปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ยังพบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงเห็นว่ามีปัญหาอันดับแรกคือ นักศึกษาไม่มีความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาสูงสุดในรายการ มีความเข้าใจผู้เรียนและเป็นกันเองต่อผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาฝึกสอนกับนักเรียนมีวัยที่ใกล้เคียงกัน จึงมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน แต่นักศึกษาฝึกสอนส่วนมากรู้จักแต่จะทำให้นักเรียนรัก แต่ไม่รู้จักทำให้นักเรียนกลัวเกรง ความรักที่ปราศจากความกลัวเกรงทำให้การสอนและการปกครองปราศจากวินัยที่ดีงาน (พวงรัตน์ ไชยศิริ และคณะ, ม.ม.ป.) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในชั้นปีที่ 4 ชนิดปลายเปิด พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงมีปัญหาอันดับรองลงมา คือ นักศึกษาวางตัวไม่เหมาะสมเป็นกันเองกับนักเรียนมากเกินไป ทำให้นักเรียนขาดความเคารพยำเกรง เป็นผลเสียต่อการเรียนการสอน ทำให้คุณชั้นเรียนน่าอยู่ในระยะ เบียบวินัยไม่ได้

จากการสำรวจคุณลักษณะของนักศึกษาระดับ

ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ซึ่งมีส่วนที่สัมพันธ์กับสมรรถภาพด้านเทคนิควิธี คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการสอน และด้านความรู้วิชาการ ซึ่งพบว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง ประเมินคุณลักษณะของนักศึกษา ทั้ง 3 ด้านในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาประเมินตนเองในระดับมาก กลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันทุกด้าน คือ อาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษา และอาจารย์ที่เลี้ยงกับนักศึกษา โดยนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง ซึ่งการที่นักศึกษาประเมินตนเองในระดับมาก และประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงทุกข้อนั้นอาจจะมีผลจากความลำเอียงที่เข้าข้างตนเอง ส่วนคุณลักษณะที่ควรนำมาพิจารณาปรับปรุงนักศึกษาได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ เอาใจใส่และอบรมนักเรียนในด้านจริยธรรม

และความประพจน์ ด้านการสอน ได้แก่ ใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ และด้านความรู้
วิชาการนั้นควรจะมีการแนะนำให้นักศึกษาแสวงหาความรู้ทั้งในวิชาที่สอน และ
ความรู้ทั่วไปให้มาก

ผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์โดยสรุป

การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ เป็นการประเมินผลรวมสรุปเพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้นักศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ด้าน คือ นักศึกษา มีสมรรถภาพด้านความรู้ ด้านคุณลักษณะ และด้านเทคนิควิธี ซึ่งจากการประเมินครั้งนี้สามารถสรุปผลการประเมินได้ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ของวิทยาลัยครู

วิทยาลัยครู ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ได้จัดประสบการณ์วิชาชีพครู 3 ลักษณะ คือ การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูบางเวลา การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม และการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา ซึ่งวิทยาลัยครูได้กำหนดความหมาย หลักการ จุดประสงค์ และขั้นตอนในการจัดสอดคล้องกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กรมการฝึกหัดครู และเริ่มลงมือฝึกปฏิบัติตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2529 ส่วนวิธีดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดนั้น วิทยาลัยครูบางแห่งได้ดำเนินการแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กรมการฝึกหัดครู แต่วิทยาลัยครูทุกแห่งก็ได้มีการประชุมสัมมนาร่วมกันทุก ๆ 1 ปี เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาแนวทางเพื่อให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. สมรรถภาพของนักศึกษา

2.1 สมรรถภาพด้านความรู้

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 จำนวน 13 โปรแกรมวิชา มีความรู้ในระดับดี 1 โปรแกรมวิชา มีความรู้ในระดับค่อนข้างดี 9 โปรแกรมวิชา และมีความรู้ในระดับปานกลาง 3 โปรแกรมวิชา นักศึกษาที่มีความรู้ในระดับปานกลางได้แก่ นักศึกษาวิชาเอกคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และ

ภาษาไทย โดยนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2532 มีความรู้ในวิชาชีพครูและวิชาพื้นฐานทั่วไปในระดับค่อนข้างดี

2.2 สมรรถภาพด้านคุณลักษณะ

อาจารย์ที่เลี้ยงประ เมีนสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-3 ในระดับปานกลาง และประ เมีนนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 ในระดับมาก ส่วนอาจารย์นิเทศก์ ประ เมีนนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 ในด้านนี้ในระดับปานกลาง โดย

ในชั้นปีที่ 1 อาจารย์ที่เลี้ยงประ เมีนนักศึกษาดำสุดในรายการการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ในชั้นปีที่ 2-3 อาจารย์ที่เลี้ยงประ เมีนนักศึกษาดำสุดในรายการความมั่นคงทางอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ ไม่หวั่นไหวง่าย

ในชั้นปีที่ 4 อาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ประ เมีนนักศึกษาดำสุดในรายการเดียวกันคือ มีอารมณ์มั่นคง ซึ่งอาจารย์ที่เลี้ยงประ เมีนนักศึกษาดำสุดเพิ่มอีกคือ มีความรอบคอบอดทน

2.3 สมรรถภาพด้านเทคนิควิธี

อาจารย์นิเทศก์ประ เมีนสมรรถภาพด้านเทคนิควิธีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจารย์ที่เลี้ยงก็ประ เมีนนักศึกษา ชั้นปีที่ 3-4 ในระดับปานกลางเช่นกัน โดย

ในชั้นปีที่ 1 อาจารย์นิเทศก์ประ เมีนนักศึกษาดำสุดในรายการ การศึกษาและสังเกตพฤติกรรมการสอนและการศึกษาและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

ในชั้นปีที่ 2 อาจารย์นิเทศก์ประ เมีนนักศึกษาดำสุดในรายการ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชน

ในชั้นปีที่ 3 อาจารย์นิเทศก์ประ เมีนนักศึกษาดำงานสอนดำสุดในรายการกำหนดวิธีการวัดผล และประ เมีนผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ และกิจกรรมการเรียนการสอนและให้ความสนใจนักเรียนอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงประ เมีนนักศึกษาดำงานในหน้าที่ครูดำสุดในรายการจัดป้ายนิเทศโดยใช้เทคนิควิธีสื่อความหมายตรงตามจุดประสงค์ เนื้อหา และทันสมัย

านชั้นปีที่ 4 อาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาทำงานใน
 หน้าที่ครูค่าสุดในรายการอบรมจริยธรรม และแนวทางการพัฒนาตนเองของนัก
 เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียนตามความเหมาะสม ประเมินนักศึกษาด้านการ
 เตรียมการสอนค่าสุดในรายการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนมีลำดับขั้นตอน
 อย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ และความคิดรวบยอด/
 หลักการของเนื้อหา, กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับนักเรียน
 เวลาเรียน และสภาพห้องเรียน, กำหนดสื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับจุด
 ประสงค์ ความคิดรวบยอด/หลักการของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน
 และกำหนดวิธีวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียน
 การสอนและประเมินนักศึกษาด้านการดำเนินการสอนค่าสุดในรายการใช้ระยะ
 เวลาในการคิดและตอบคำถาม หรือให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม
 ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาด้านงานในหน้าที่ครูค่า
 สุดในรายการ ทำเอกสารงานธุรการประจำชั้นได้ถูกต้องและเรียบร้อย ประเมิน
 นักศึกษาด้านการเตรียมการสอนค่าสุดในรายการส่งบันทึกการสอนได้ตามเวลาที่
 กำหนดก่อนดำเนินการสอน และประเมินนักศึกษาด้านการดำเนินการสอนค่าสุดใน
 รายการ สอนสุดในรายการ สอนสอดแทรกจริยธรรมแก่นักเรียนตามโอกาสที่
 เหมาะสม

เสนอแนะแนวทางในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

จากผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พบปัญหาและอุปสรรค ที่ควรนำมาเสนอแนะแนวทางในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ศึกษามีสมรรถภาพทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านคุณลักษณะ และด้านเทคนิควิธี ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยครู

เพื่อให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของวิทยาลัยครูบรรลุนิติภาวะ ประสงค์ดังกล่าว วิทยาลัยครูในมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ควรจัดให้นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กรมการฝึกหัดครู และวิธีการดำเนินการของวิทยาลัยครูแต่ละแห่งควรคล้ายคลึงกัน รวมทั้งกรมการฝึกหัดครูควรติดตามผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยครูต่อเนื่องกัน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพ

2. สมรรถภาพด้านความรู้

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีความรู้ในระดับปานกลางได้แก่นักศึกษารวิชาเอกคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย ซึ่งเป็นวิชาที่นักศึกษาจะต้องไปสอนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ฉะนั้น การเรียนการสอนในรายวิชาวิธีสอนวิชาเอก-โท นั้น ควรเน้นเนื้อหาวิชาที่นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้สอนจริง

3. สมรรถภาพด้านคุณลักษณะและด้านเทคนิควิธี

ในชั้นปีที่ 1 อาจารย์ที่เลี้ยงประเมินสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของนักศึกษาค่าสุดในรายการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนด้านเทคนิควิธีอาจารย์นิเทศก์ประเมินค่าสุดในรายการการศึกษาและสังเกตพฤติกรรมการสอนและพฤติกรรมของนักเรียน จึงเสนอแนะว่า วิทยาลัยครูควรรวมขั้นตอนที่ 1 คือ การศึกษาและสังเกตไว้กับขั้นตอนที่ 2 คือ การมีส่วนร่วม โดยใช้ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติจาก 2 สัปดาห์ เป็น 4 สัปดาห์

ในชั้นปีที่ 2-4 อาจารย์ที่เลี้ยงและ/หรืออาจารย์นิเทศก์ประเมินสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของนักศึกษาตามรายการมีอารมณ์มั่นคง ใจกว้างง่าย และมีความรอบคอบอดทน จึงเห็นควรเสนอแนะให้อาจารย์นิเทศก์ไปเยี่ยมเยียนนักศึกษาลดน้อย ๆ จากที่กำหนดไว้เดือนละ 2 ครั้ง เป็นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นอย่างน้อย เพื่อให้นักศึกษาจะได้มีความอบอุ่นใจและปรึกษาปัญหาที่เกิดจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ในชั้นปีที่ 2 อาจารย์นิเทศก์ประเมินสมรรถภาพด้านเทคนิควิธีของนักศึกษาตามรายการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชน ซึ่งปรากฏว่านักศึกษาวิทยาลัยครูสุวิทยาสัยรัตนโกสินทร์ไม่มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติดังกล่าว จึงเห็นควรให้การฝึกปฏิบัติในรายการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม ซึ่งถือว่าเป็นโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเสริมสมรรถภาพด้านความรู้ด้านคุณลักษณะ และด้านเทคนิควิธี

ในชั้นปีที่ 3 อาจารย์นิเทศก์ประเมินสมรรถภาพด้านเทคนิควิธีของนักศึกษาตามรายการกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล การให้ความสนใจนักเรียนอย่างทั่วถึง ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงประเมินตามรายการจัดป้ายนิเทศน์โดยใช่เทคนิควิธี สื่อความหมายตามจุดประสงค์ เนื้อหา และทันสมัย ฉะนั้นในการเรียนการสอนรายวิชาวิธีสอนวิชาเอก-โทนั้น ควรสอดแทรกเนื้อหาวิชาวิธีการวัดผลและประเมินผลไว้ในวิธีสอนด้วย และวิทยาลัยครูควรกำหนดระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติของนักศึกษานี้ชั้นตอนนี้จาก 1-2 สัปดาห์ เป็น 4 สัปดาห์ ตามที่กำหนดไว้ในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กรมการฝึกหัดครู

ในชั้นปีที่ 4 อาจารย์นิเทศก์และ/หรือ อาจารย์ที่เลี้ยง ประเมินสมรรถภาพด้วยเทคนิควิธีของนักศึกษาด้านการเตรียมการสอนและการดำเนินการสอนในระดับปานกลางต่ำสุดเกือบทุกรายการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน จึงเสนอแนะว่าวิทยาลัยครู ควรจัดให้มีการฝึกปฏิบัติแบบเข้มข้นช่วงปิดภาคเรียนเป็นระยะเวลา 1 เดือน ก่อนนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป/การฝึกงานภาคเรียนที่ 1 ของชั้นปีที่ 4 โดยวิทยาลัยครูต้องประสานงานกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนนำมาวางแผนฝึกปฏิบัติดังกล่าว